

3. Využití lidských zdrojů

3.1 Ekonomický potenciál

Moravskoslezský kraj je krajem mnoha kontrastů. Jeho centrum - Ostravsko-karvinská aglomerace - je silně průmyslová, okrajové části tvořené horskými masivy Jeseníků a Beskyd představují ideální oblasti pro turistiku a jsou typicky venkovskými oblastmi. Kraj patřil a také v současnosti patří mezi nejdůležitější průmyslové regiony střední Evropy. Jeho zaměření hospodářské činnosti však dnes přináší nemalé problémy související s restrukturalizací tohoto regionu, s řešením ohniska sociálních problémů zejména spojených s vyšší nezaměstnaností, která souvisí s omezením těžby uhlí a těžkého průmyslu.

Makroekonomický rámec

Také z toho plyne disproporce mezi podílem HDP kraje na celkovém HDP za Českou republiku (zde je Moravskoslezský kraj na čtvrtém místě za Prahou, Středočeským a Jihomoravským krajem) a porovnáním výše HDP s počtem obyvatel, kde je náš kraj až na devátém místě. Nicméně i toto umístění je úspěchem posledního období, protože nárůst HDP na jednoho obyvatele je za hodnocené období (2000 až 2005) nejvyšší ze všech krajů ČR (s výjimkou Prahy). Pokud by HDP kraje měl mít výši adekvátní počtu obyvatel kraje, musel by činit 12,2 % HDP celé ČR, tedy musel by být přes 360 mld Kč.

Tab. 3.1.1 Regionální makroekonomické ukazatele

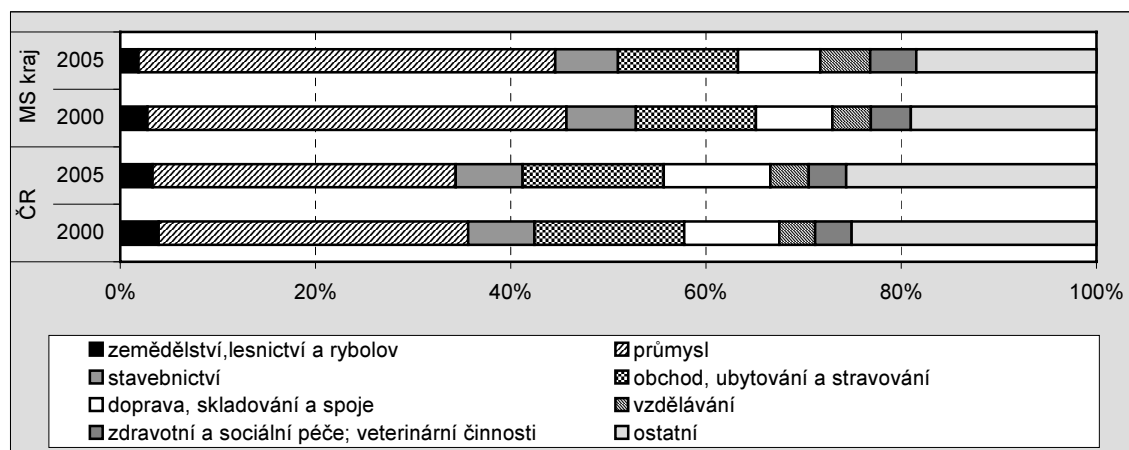
	Měřicí jednotka	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %	
								2005/2000	průměrná roční
Hrubý domácí produkt (HDP) v tržních cenách	mil. Kč	212 862	227 223	234 510	246 170	278 498	296 974	139,5	8,7
Tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK)	mil. Kč	54 679	73 757	66 302	49 733	56 830	65 035	118,9	4,4
Disponibilní důchod domácností (DDD)	mil. Kč	128 161	134 256	140 798	146 757	151 845	159 070	124,1	5,5
Podíl kraje na HDP České republiky (ČR = 100)	%	9,7	9,6	9,7	9,6	10,0	10,0	103,1 ¹⁾	x
Vývoj HDP (stálé ceny roku 1995, min. rok = 100)		101,6	101,1	101,7	104,0	109,0	105,5	x	x
HDP na 1 obyvatele v PPS ²⁾ (EU 25 = 100) ³⁾		50,5	51,2	52,7	52,9	57,5	60,2	120,2 ¹⁾	x
HDP na 1 obyvatele	Kč	166 305	179 113	185 479	195 867	222 042	237 244	142,7	9,3
THFK na 1 obyvatele	Kč	42 720	58 140	52 440	39 571	45 310	51 955	121,6	5,0
DDD na 1 obyvatele	Kč	100 130	105 830	111 360	116 768	121 064	127 076	126,9	6,1
HDP na 1 obyvatele (ČR = 100)		78,0	77,9	76,8	77,5	81,5	81,7	104,7 ¹⁾	x
THFK na 1 obyvatele (ČR = 100)		71,7	90,2	78,9	58,7	63,4	71,8	100,1 ¹⁾	x
DDD na 1 obyvatele (ČR = 100)		90,1	89,9	89,3	89,2	89,4	89,9	100,9 ¹⁾	x

¹⁾ rozdíl 2005 - 2000 v bodech

²⁾ PPS - jednotka pro měření kupní síly

³⁾ EU 25 - průměr za 25 členských zemí EU

Graf 9 Struktura hrubé přidané hodnoty podle OKEČ v roce 2000 a 2005

Méně příznivá je tvorba hrubého fixního kapitálu. Ta se zvýšila od roku 2000 o 18,9 %, přičemž na 1 obyvatele byl sice nárůst větší (o 21,6 %), ale v porovnání s ostatními kraji je spíše podprůměrný. Znamená to, že i přes rostoucí příliv investic do kraje není jejich výše adekvátní počtu obyvatel. Z toho vyplývá, že v nejbližší době se výrazně nezlepší ani podíl HDP na obyvatele.

Ani třetí z makroekonomických agregátů, disponibilní důchod domácností, nevyznívá pro Moravskoslezský kraj zrovna nejlépe. Úroveň DDD je totiž v roce 2005 druhá nejnižší v ČR a to její nárůst v období 2000 až 2005 byl pouze průměrný.

Odvětvová struktura

Porovnáním hrubé přidané hodnoty (HPH) podle odvětví zjistíme, že největším producentem je průmysl a jeho vliv stále sílí. Celkem logický je i pokles vlivu zemědělství na výši HPH v kraji. Méně příjemné je ale zjištění, že podíl služeb roste velmi pomalu, resp. u některých odvětví dokonce klesá.

Tab. 3.1.2 Hrubá přidaná hodnota podle odvětví

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl 2005 -2000 v bodech
Hrubá přidaná hodnota celkem (mil. Kč)	192 349	205 389	215 414	223 813	249 950	266 173	¹⁾ 138,4
v tom odvětví (%):							
zemědělství, myslivost, lesnictví; chov ryb	2,7	2,5	2,1	2,2	2,1	1,9	-0,9
průmysl	40,6	38,8	39,6	37,6	41,9	42,7	2,1
stavebnictví	6,8	6,9	6,7	6,5	6,3	6,4	-0,3
obchod; opravy motorových vozidel a výrobků pro osob. potřebu; ubytování a stravování	12,1	12,0	12,9	13,2	12,3	12,3	0,2
doprava, skladování a spoje	8,3	8,7	9,2	9,6	9,0	8,4	0,1
finanční zprostředkování; činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu, podnikatelské činnosti	12,5	13,7	11,6	11,8	10,2	10,5	-2,0
veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	5,7	5,8	5,9	5,8	5,4	5,3	-0,4
vzdělávání; zdravotní a sociální péče; ostatní veřejné, sociální a osobní služby	11,2	11,5	12,0	13,3	12,8	12,5	1,2
ostatní odvětví	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

¹⁾ změna v %

A které podniky tyto výsledky nejvíce ovlivňují? Obvykle ty největší. V Moravskoslezském kraji jsou největšími podniky (podle počtu zaměstnanců) OKD a.s., Mittal Steel Ostrava a.s. a Třinecké železárny a.s. Za těmito podniky, jejichž zaměření svědčí o minulosti kraje, následuje Visteon - Autopal, s.r.o. a pak následuje trio organizací nevýrobních: Fakultní nemocnice s poliklinikou v Ostravě, Trenkwalder KAPPA people a.s. a Statutární město Ostrava.

Podnikatelské prostředí

Při pohledu na ekonomiku kraje se nelze vyhnout Registru ekonomických subjektů. Podíváme-li se na jeho údaje, zjistíme, že zatímco do roku 2000 rostl počet registrovaných jednotek ročně o více než 10 %, ve sledovaném období začal růst stagnovat a v roce 2005 činil nárůst oproti předchozímu roku pouze 0,8 %. Subjekty v registru jsou tvořeny z více než 80 procent fyzickými osobami. Vychází-li podíl našeho kraje na celé České republice na 9,6 procenta (při podílu 12,2 % obyvatelstva), znamená to, že se do soukromého podnikání pouští menší podíl obyvatel, než je republikový průměr. Tento podíl je dokonce nejnižší ze všech krajů v ČR.

Drtivá většina subjektů je bez zaměstnanců či bez uvedení jejich počtu. Pokud se však podíváme na subjekty se zaměstnanci, zjistíme pokles počtu těchto subjektů do 20 zaměstnanců. Vzrostl naopak počet subjektů s 20 až 200 zaměstnanci.

Tab. 3.1.3 Registrované subjekty podle právní formy (stav k 31. 12.)

	2000	2005	Změna v %		Struktura v %	
			2005/2000	průměrná roční	2000	2005
Registrované subjekty celkem	202 599	229 242	113,2	2,5	100,0	100,0
v tom:						
fyzické osoby	175 144	192 488	109,9	1,9	86,4	84,0
v tom: soukromí podnikatelé	153 776	171 069	111,2	2,2	75,9	74,6
samostatně hospodařící rolníci	8 903	8 504	95,5	-0,9	4,4	3,7
podnikající podle zvláštních zákonů	12 465	12 915	103,6	0,7	6,2	5,6
právnícké osoby	27 455	36 754	133,9	6,0	13,6	16,0
z toho: obchodní společnosti	15 623	18 645	119,3	3,6	7,7	8,1
družstva	891	1 258	141,2	7,1	0,4	0,5
státní podniky	96	68	70,8	-6,7	0,0	0,0

Z hlediska oboru ekonomické činnosti převažují subjekty zabývající se obchodem a opravami motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a pro domácnost. Jejich počet však ve sledovaném období poklesl (jediná skupina, která zaznamenala pokles), což znamenalo pokles jejich podílu na celkovém počtu subjektů téměř o 5 procentních bodů. Nejvyšší nárůst naopak zaznamenaly subjekty zabývající se nemovitostmi a pronájmem. Jejich počet vzrostl o třetinu, což se projevilo i ve srovnání s ostatními subjekty. Výrazně vzrostl i počet subjektů zabývajících se ubytováním a stravováním a také počet subjektů v oblasti vzdělávání.

Tab. 3.1.4 Registrované subjekty podle počtu zaměstnanců a podle převažující činnosti (stav k 31. 12.)

	2000	2005	Změna v %		Struktura v %	
			2005/2000	průměrná roční	2000	2005
Registrované subjekty celkem	202 599	229 242	113,2	2,5	100,0	100,0
v tom s počtem zaměstnanců:						
neuvedeno	56 094	137 860	245,8	19,7	27,7	60,1
bez zaměstnanců	115 244	65 218	56,6	-10,8	56,9	28,4
1 - 5	22 229	17 553	79,0	-4,6	11,0	7,7
6 - 9	3 316	2 751	83,0	-3,7	1,6	1,2
10 - 19	2 810	2 748	97,8	-0,4	1,4	1,2
20 - 49	1 780	1 869	105,0	1,0	0,9	0,8
50 - 99	606	692	114,2	2,7	0,3	0,3
100 - 199	244	287	117,6	3,3	0,1	0,1
200 - 499	169	165	97,6	-0,5	0,1	0,1
500 - 999	61	62	101,6	0,3	0,0	0,0
1 000 a více	46	37	80,4	-4,3	0,0	0,0
z toho podle převažující činnosti:						
zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov	11 232	11 542	102,8	0,5	5,5	5,0
průmysl celkem	24 644	29 449	119,5	3,6	12,2	12,8
stavebnictví	18 148	21 976	121,1	3,9	9,0	9,6
obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a pro domácnost	71 062	70 572	99,3	-0,1	35,1	30,8
ubytování a stravování	8 463	10 950	129,4	5,3	4,2	4,8
doprava, skladování a spoje	6 682	7 495	112,2	2,3	3,3	3,3
finanční zprostředkování	8 566	8 678	101,3	0,3	4,2	3,8
činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu	31 394	41 501	132,2	5,7	15,5	18,1
veřejná správa a obrana, sociální zabezpečení	661	800	121,0	3,9	0,3	0,3
vzdělávání	2 966	3 834	129,3	5,3	1,5	1,7
zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti	3 244	3 577	110,3	2,0	1,6	1,6
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	15 537	18 868	121,4	4,0	7,7	8,2

Za statistickou jednotku typu podnik je považován subjekt, který podle informací ze statistických zjišťování nebo z administrativních zdrojů vykazuje ekonomickou činnost. Těchto subjektů je v registru necelá polovina. Nejvíce je jich mezi obchodními společnostmi a družstvy, nejméně pak mezi samostatně hospodařícími rolníky.

Tab. 3.1.5 Ekonomické subjekty a statistické jednotky typu podnik podle vybraných právních forem, vybraných činností a počtu zaměstnanců v kraji k 31. 12. 2005

	Registrované jednotky celkem	Jednotky typu podnik		Jednotky typu podnik s počtem zaměstnanců					
		celkem	podíl v %	1 - 5	6 - 19	20 - 99	100 - 499	500 - 999	1 000 a více
Registrované subjekty celkem	229 242	114 496	49,9	17 086	5 221	2 379	447	60	37
v tom podle právní formy:									
fyzické osoby	192 488	94 114	48,9	11 832	1 993	326	16	0	0
z toho: soukromí podnikatelé	171 069	83 369	48,7	8 813	1 707	294	15	0	0
samostatně hospodařící rolníci	8 504	3 529	41,5	318	100	16	0	0	0
právnícké osoby	36 754	20 382	55,5	5 254	3 228	2 053	431	60	37
z toho: obchodní společnosti	18 645	13 316	71,4	4 560	2 714	1 348	303	46	26
družstva	1 258	932	74,1	83	34	41	12	1	0
státní podniky	68	36	52,9	5	1	1	2	0	1
Převažující činnost (vybrané činnosti)									
zemědělství, myslivost, lesnictví a rybolov	11 542	5 144	44,6	376	141	73	22	0	0
průmysl celkem	29 449	17 109	58,1	1 936	923	618	169	35	17
stavebnictví	21 976	12 526	57,0	1 181	616	272	26	3	1
obchod, opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a pro domácnost	70 572	28 669	40,6	4 918	1 429	323	32	4	1
činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu	41 501	22 389	53,9	2 401	687	194	38	1	4
veřejná správa a obrana, sociální zabezpečení	800	530	66,3	85	148	53	35	4	2
vzdělávání	3 834	2 300	60,0	132	208	472	33	2	1
zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti	3 577	3 082	86,2	2 038	116	102	36	8	7
ostatní veřejné, sociální a osobní služby	18 868	8 888	47,1	763	230	126	31	2	0

Výzkum a vývoj

Na budoucnost regionu má vliv i to, zda v něm existuje dostatečná základna pro vědu a výzkum jako bod přitažlivosti pro vysoce kvalifikované síly a jako zdroj tlaku na jejich výchovu a výuku. V tomto směru je vývojový trend v Moravskoslezském kraji rozhodně pozitivní. Počet zaměstnanců výzkumu a vývoje vzrostl za sledované období o 44,4 %. Obdobně vzrostl i počet samotných výzkumných pracovníků, přičemž vzrostl i nárůst vnitřních výdajů na výzkum a vývoj. Nejvíce se situace zlepšila v oblasti vyššího odborného a vysokého školství, kde jsou počty zaměstnanců dvojnásobné při růstu výdajů o polovinu. O něco horší výsledky vykazuje sektor vládní, zatímco sektor podnikatelský je opatrnější.

Dopravní dostupnost

Další neopominutelnou oblastí je doprava. Ta silniční je limitována především tím, že na území Moravskoslezského kraje stále chybí dálnice. A to jak pro dopravu uvnitř kraje, tak jako návaznost na dálniční síť českou i zahraniční (směrem na Polsko a Slovensko).

Porovnáním výsledků dopravy silniční a železniční lze dojít k závěru, že pro vývoz zboží z kraje, pro dovoz zboží do kraje i jeho převoz v rámci kraje získává velmi výrazný vliv doprava silniční. Nejmarkantnější je to právě u vnitrokrasné dopravy, kdy podíl dopravy silniční tvořil v roce 2005 dokonce 86,6 % všeho zboží (nárůst od roku 2000 o 2,8 bodu).

Zajímavý je pokles počtu cestujících přepravených v rámci kraje. Je o to zajímavější, že současně vzrostl počet autobusových spojů. Srovnatelné údaje o železnici bohužel chybí. Z Ročenky dopravy vydané ministerstvem dopravy za rok 2005 se lze dočíst, že počet cestujících v rámci Moravskoslezského kraje poklesl v letech 2003 až 2005 o 9,8 % při současném nárůstu počtu spojů o 2,2 % (za celé období pak nárůst počtu spojů činil 10,2 %).

Tab. 3.1.6 Výzkum a vývoj

	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v % 2005/2001
Zaměstnanci výzkumu a vývoje (FTE)	1 646	1 488	1 684	1 714	2 376	144,4
v tom sektor:						
podnikatelský	1 111	871	1 107	1 142	1 370	123,3
vládní	79	104	109	150	145	184,0
vyššího odborného a vysokého školství	427	478	454	421	856	200,5
soukromý neziskový	29	35	14	i.d.	i.d.	.
Výzkumní pracovníci (FTE)	855	855	918	945	1 277	149,4
v tom sektor:						
podnikatelský	437	370	475	497	486	111,2
vládní	57	70	75	111	82	143,9
vyššího odborného a vysokého školství	355	403	359	337	707	199,1
soukromý neziskový	6	12	8	i.d.	i.d.	.
Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj (mil. Kč)	1 761	1 410	2 416	2 212	2 182	123,9
v tom sektor:						
podnikatelský	1 426	1 068	1 985	1 761	1 683	118,0
vládní	57	50	65	65	70	122,2
vyššího odborného a vysokého školství	272	281	358	383	424	155,9
soukromý neziskový	6	11	7	i.d.	i.d.	.

Tab. 3.1.7 Silniční doprava

Zdroj: Ročenka dopravy MDČR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Délka silnic a dálnic (km)	3 411	3 403	3 410	3 410	3 344	3 344	98,0
z toho:							
silnice I. třídy	707	707	714	714	713	713	100,9
z toho: rychlostní komunikace	12	12	12	13	17	16	134,0
dálnice v provozu	-	-	-	-	-	-	x
Výkony silniční dopravy							
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	4 111	4 983	5 465	4 477	4 118	4 069	99,0
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	3 545	4 492	5 341	5 969	5 284	4 938	139,3
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	42 177	33 656	48 771	45 889	42 371	51 641	122,4
Přeprava cestujících v rámci kraje (tis. osob)	62 609	61 226	47 743	56 790	52 859	37 610	60,1
Počet autobusových spojů v rámci kraje	41 274	40 964	51 519	51 519	46 143	46 426	112,5
v tom:							
pracovní den	24 310	24 247	29 572	29 572	27 057	27 572	113,4
sobota	8 554	8 388	11 097	11 097	9 552	9 508	111,2
neděle a svátky	8 410	8 329	10 850	10 850	9 534	9 346	111,1

Tab. 3.1.8 Železniční doprava

Zdroj: Ročenka dopravy MDČR

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Provozní délka železničních tratí (km)	669	672	672	677	687	671	100,3
Vývoz zboží z kraje (tis. tun)	2 771	6 532	3 692	3 571	3 379	3 376	121,8
Dovoz zboží do kraje (tis. tun)	4 176	2 484	2 229	2 177	2 212	2 289	92,2
Přeprava zboží v rámci kraje (tis. tun)	8 181	8 494	11 320	9 885	10 617	8 003	97,8
Počet vlakových spojů v rámci kraje	13 641	14 156	14 738	14 738	14 871	15 037	110,2
v tom:							
pracovní den	4 887	5 059	5 310	5 310	5 321	5 411	110,7
sobota	4 417	4 590	4 780	4 780	4 865	4 887	110,6
neděle a svátky	4 337	4 507	4 648	4 648	4 685	4 739	109,3

Bytová výstavba

Pro pozitivní vývoj lidských zdrojů je podstatná i otázka bydlení. Pokud se podíváme na počty bytů tak, jak byly sečteny během SLDB 2001, není na tom náš kraj nijak špatně. Ve srovnání počtu osob na 1 trvale obydlený byt vychází náš kraj pouze těsně nad republikový průměr (kraj 2,66 osoby, celá ČR 2,64 osoby na 1 trvale obydlený byt). Dokonce i akcelerační bytové výstavby v letech 1991 až 2001 byla vyšší než celorepublikový průměr. Po roce 2001 se však situace obrátila. Klesá počet bytů, které se začínají stavět, v absolutním množství. Když k tomu přidáme, že počet zahájených bytů v celé ČR roste, je situace dvojnásob nelichotivá. Srovnáme-li oba jevy na tisíc obyvatel, bude situace ještě horší. V roce 2000 byla v celé ČR zahájena stavba více než 32 tisíc bytů (tj. 3,2 bytu na tisíc obyvatel), v roce 2005 to bylo již přes 40 tisíc zahájených bytů (3,9 bytu na tisíc obyvatel). V Moravskoslezském kraji se v roce 2000 začalo stavět přes 2,5 tisíce bytů (tj. 2,0 bytu na tisíc obyvatel), v roce 2005 to však bylo pouze 2 006 bytů (1,6 bytu na tisíc obyvatel).

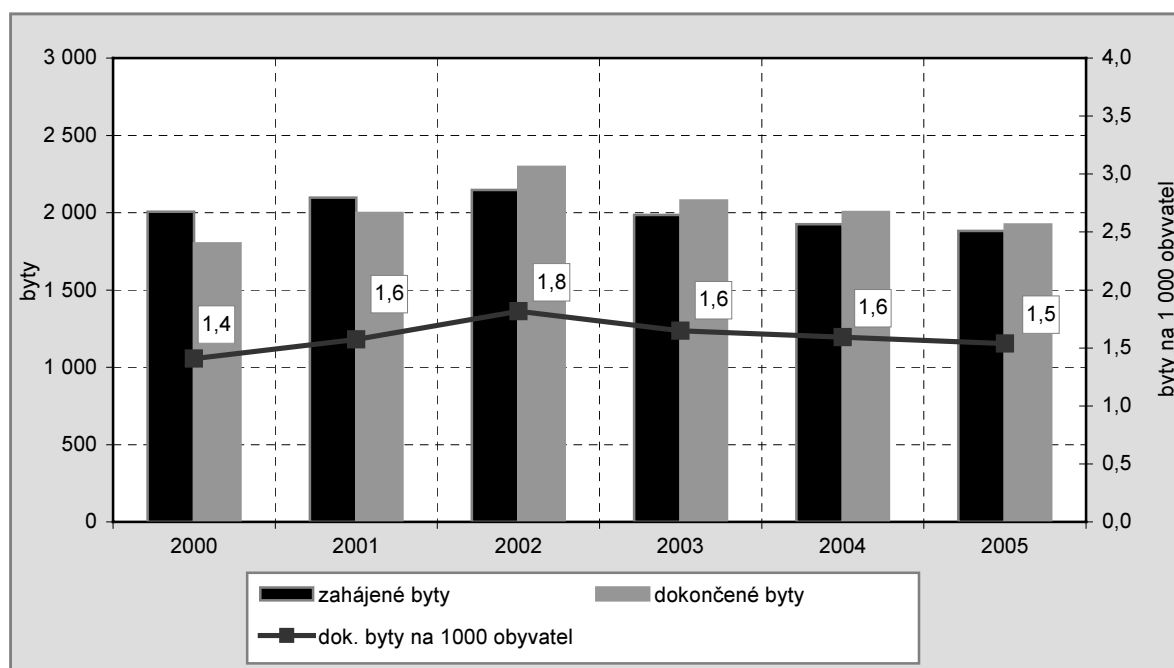
Tab. 3.1.9 Bytová výstavba

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %	
							2005/ 2000	průměrná roční
Zahájené byty	2 574	2 370	2 352	2 101	2 017	2 006	77,9	-4,9
z toho v rodinných domech	965	1 035	1 046	1 225	1 246	1 261	130,7	5,5
Rozestavěné byty k 31. 12.	10 675	11 028	11 085	11 089	10 978	10 509	98,4	-0,3
z toho v rodinných domech	5 064	5 146	5 141	5 359	5 452	5 480	108,2	1,6
Dokončené byty	1 801	1 997	2 297	2 078	2 004	1 924	106,8	1,3
z toho v rodinných domech	886	957	1 052	1 011	1 087	1 134	128,0	5,1
Dokončené byty na 100 zahájených bytů	70,0	84,3	97,7	98,9	99,4	95,9	¹⁾ 137,1	x
Dokončené byty na 1 000 obyvatel	1,4	1,6	1,8	1,6	1,6	1,5	¹⁾ 109,2	x
Průměrná obytná plocha dokončeného bytu (m ²)	69,6	71,3	67,2	69,1	71,0	78,0	112,1	x
z toho bytu v rodinných domech	90,9	92,7	91,0	93,2	90,9	91,0	100,1	x
Zrušené byty	255	259	200	229	385	181	71,0	-6,6

¹⁾ rozdíl 2005 - 2000

U dokončených bytů je situace obdobná. V letech 2001 až 2005 bylo sice dokončováno každoročně více bytů než v roce 2000, ale i to zvýšilo počet bytů dokončených v daném roce jen o jednu až dvě desetiny. Celorepublikový nárůst však byl o 0,7 bytu na 1 000 obyvatel!

Graf 10 Bytová výstavba v Moravskoslezském kraji v letech 2000 až 2005

Z výše uvedeného plyne, že do pořízení bytu se v našem kraji pouští jiná skupina obyvatel než v celorepublikovém průměru. Je to vidět na srovnání průměrné obytné plochy bytu. Zatímco na úrovni ČR vzrostla v inkriminovaném období o pouhé 2 metry čtvereční, v Moravskoslezském kraji byty v průměru narostly o 8,4 m², takže jsou (podle údajů roku 2005) v průměru skoro o 8 m² větší než republikový průměr.

3.2. Zaměstnanost

Zaměstnanost podle výběrového šetření pracovních sil

Následující část publikace, týkající se zaměstnanosti obyvatel kraje, se opírá o výsledky šetření, které ČSÚ kontinuálně a v pravidelných intervalech provádí ve vybraných domácnostech. Obsah a struktura dotazníků výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) je plně harmonizována se standardem Eurostatu. Předmětem VŠPS jsou domácnosti a jejich členové bez ohledu na druh jejich pobytu bydlící v náhodně vybraných bytech. Naopak šetření se nevztahuje na osoby bydlící v hromadných ubytovacích zařízeních, tzn. nepostihuje v plné míře určité skupiny obyvatelstva, zejména cizince zde žijící a pracující. V plném rozsahu se šetření uplatňuje u osob 15 letých a starších. Rozsah výběrového souboru (cca 0,6 % trvale obydlených bytů) umožňuje s požadovanou mírou přesnosti odhadovat potřebné statistické údaje na úrovni republiky i jednotlivých krajů.

Z takto zjištěných dat za rok 2005 je možno míru ekonomické aktivity obyvatel MS kraje vyjádřit hodnotou 58,5 %. Za sledované období míra ekonomické aktivity (poměr obyvatel ekonomicky aktivních k obyvatelstvu ve věku 15 a více let) mírně (o 0,1 procentního bodu) poklesla. Za povšimnutí stojí naopak poměrně znatelný růst ekonomické aktivity žen (o 0,7 procentního bodu) a v té souvislosti tak jednoznačně negativní vliv poklesu ekonomické aktivity mužů. Na straně zdrojů pracovní síly, tj. v počtu zaměstnaných a nezaměstnaných celkem, došlo ve sledovaném období k průměrnému meziročnímu nárůstu o 0,1 %. Dvojnásobně rychleji však rostl počet obyvatel ekonomicky neaktivních. V rámci této skupiny obyvatel tento růst ovlivnil počet studentů (průměrný roční přírůstek o 1,2 %). Počet obyvatel ekonomicky neaktivních tak již výrazně překročil hranici 100 tisíc.

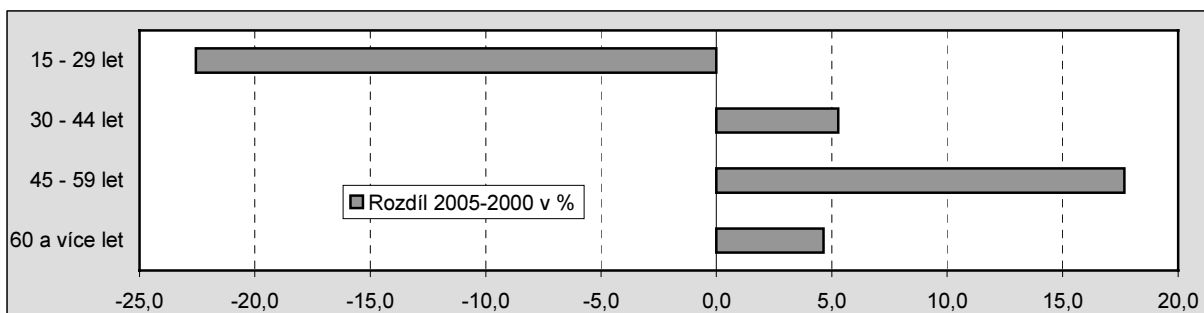
Tab. 3.2.1 Ekonomická aktivita obyvatel (VŠPS)

	Celkem				z toho ženy			
	2000	2005	změna v %		2000	2005	změna v %	
			2005/ 2000	prům. roční			2005/ 2000	prům. roční
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let celkem (tis. osob)	1 057,2	1 064,1	0,7	0,1	545,8	548,6	0,5	0,1
v tom:								
pracovní síla (ekonomicky aktivní)	619,4	622,0	0,4	0,1	276,1	281,3	1,9	0,4
v tom:								
zaměstnaní v NH	530,5	535,6	0,9	0,2	229,4	233,0	1,6	0,3
nezaměstnaní	88,8	86,4	-2,7	-0,5	46,7	48,3	3,4	0,7
ekonomicky neaktivní	437,8	442,1	1,0	0,2	269,8	267,3	-0,9	-0,2
v tom:								
důchodci	277,9	277,9	0,0	0,0	166,8	165,3	-0,9	-0,2
studenti	98,7	104,9	6,3	1,2	50,0	51,7	3,5	0,7
ostatní	61,2	59,3	-3,1	-0,6	53,0	50,3	-5,1	-1,0
Míra ekonomické aktivity celkem (%)	58,6	58,5	¹⁾ -0,1	x	50,6	51,3	¹⁾ 0,7	x
Míra zaměstnanosti celkem (%)	50,2	50,3	¹⁾ 0,1	x	42,0	42,5	¹⁾ 0,4	x

¹⁾ rozdíl 2005 - 2000 v proc. bodech

Jak absolutní počet zaměstnaných, tak i ukazatel míry zaměstnanosti se ve sledovaném období zvýšil, a to meziročně v průměru o 0,2, resp. o 0,1 procentního bodu. Na této změně se klíčovým způsobem podílela zaměstnanost obyvatel ve věku 45 až 59 let, kde se míra zaměstnanosti za sledované období zvýšila o 6,5 procentního bodu. Nejvyšší míra zaměstnanosti je registrována ve věkové skupině 30 až 44 let (80,3 %). V této věkové skupině se však zaměstnanost v roce 2005 oproti výchozímu roku 2000 mírně snížila. Na změně těchto ukazatelů zaměstnanosti se výrazněji podílela ženská složka.

Graf 11 Zaměstnaní v NH v Moravskoslezském kraji podle věkových skupin (VŠPS)

Tab. 3.2. 2 Zaměstnanost obyvatel podle věku a pohlaví (VŠPS)

	Zaměstnaní v NH (v tis. osob)				Míra zaměstnanosti v %		
	2000	2005	změna v %		2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 ¹⁾
			2005/ 2000	průměrná roční			
Celkem	530,5	535,6	0,9	0,2	50,2	50,3	0,1
v tom ve věku:							
15 - 29 let	133,8	111,3	-16,9	-3,6	44,4	40,0	-4,4
30 - 44 let	217,9	223,2	2,4	0,5	80,5	80,3	-0,2
45 - 59 let	171,1	188,8	10,3	2,0	63,4	69,8	6,5
60 a více let	7,7	12,3	60,7	9,9	3,6	5,2	1,6
Ženy	229,4	233,0	1,6	0,3	42,0	42,5	0,4
v tom ve věku:							
15 - 29 let	52,4	43,2	-17,6	-3,8	35,6	31,8	-3,8
30 - 44 let	95,4	96,7	1,4	0,3	72,4	71,6	-0,7
45 - 59 let	79,1	88,1	11,5	2,2	57,2	64,0	6,8
60 a více let	2,5	5,0	99,9	14,9	2,0	3,6	1,6

¹⁾ v procentních bodech

Z pohledu vzdělanostní struktury zaměstnaných obyvatel kraje se ukazuje očekávaný pokles skupiny obyvatel se základním vzděláním (popř. bez vzdělání), a to poměrně významným meziročním tempem (o 5,2 %). A naopak růst skupiny obyvatel s vysokoškolským vzděláním (meziročně o 3,7 %). Obě početně nejvýznamnější složky obyvatel, tj. obyvatelé se středním vzděláním s maturitou i bez maturity za sledované období mírně vzrostly - meziročně o 0,2, resp. o 0,1 procent.

Tab. 3.2.3 Zaměstnanost obyvatel podle vzdělání a pohlaví (VŠPS)

	Zaměstnaní v NH (v tis. osob)				Míra zaměstnanosti v %		
	2000	2005	změna v %		2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 ¹⁾
			2005/ 2000	průměrná roční			
Celkem	530,5	535,6	0,9	0,2	50,2	50,3	0,1
z toho podle vzdělání:							
základní a bez vzdělání	38,9	29,8	-23,4	-5,2	16,6	12,7	-3,9
střední bez maturity	245,8	246,7	0,4	0,1	59,2	56,7	-2,5
střední s maturitou	187,9	190,1	1,2	0,2	62,1	62,7	0,5
vysokoškolské	57,6	69,0	19,7	3,7	73,4	76,9	3,5
Ženy	229,4	233,0	1,6	0,3	42,0	42,5	0,4
z toho podle vzdělání:							
základní a bez vzdělání	24,8	19,1	-22,8	-5,0	15,7	12,1	-3,6
střední bez maturity	86,2	85,5	-0,8	-0,2	51,2	46,8	-4,4
střední s maturitou	96,1	99,1	3,1	0,6	56,5	59,2	2,7
vysokoškolské	22,1	29,3	32,8	5,8	71,6	73,0	1,4

¹⁾ v procentních bodech

Míra zaměstnanosti roste s úrovní vzdělání a je poměrně dramaticky rozdílná při pohledu na zaměstnanost obyvatel se základním vzděláním (míra zaměstnanosti 12,7 %) a se vzděláním vysokoškolským (míra zaměstnanosti 76,9 %). Diference míry zaměstnanosti mezi složkami obyvatel kraje podle úrovně vzdělání se ve sledovaném období dále prohloubily - viz pokles míry zaměstnanosti u obyvatel s nižším vzděláním a naopak růst u obyvatel se vzděláním vyšším. Uvedené tendence vývoje se projevují v obdobné míře jak v mužské, tak i ženské složce populace.

Míra ekonomické aktivity obyvatel kraje ve sledovaném období mírně poklesla (o 0,1 procentního bodu) na 58,5 %. Tento mírný pokles nezvrátil ani citelný růst míry ekonomické aktivity u ženské složky populace. Na poklesu míry ekonomické aktivity se podílely jednoznačně mladší ročníky, a to především obyvatelstvo ve věku 15 až 29 let, což souvisí s větší snahou dosáhnout vyššího vzdělání a tedy s delší dobou studia. Ekonomická aktivita se ve sledovaném období naopak výrazně zvýšila ve věkové skupině obyvatel 45 až 59 let. Zároveň je možno pozorovat vývoj změn v míře ekonomické aktivity od poklesu u obyvatel se základním a středním vzděláním k růstu ekonomické aktivity u vysokoškolsky vzdělaných obyvatel. Uvedené celkové tendence jsou zhruba vyrovnané u mužské i ženské složky populace.

Tab. 3.2.4 Míra ekonomické aktivity podle věkových skupin a vzdělání (VŠPS)

	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 ¹⁾	2000	2005	rozdíl 2005 - 2000 ¹⁾
Celkem	58,6	58,5	-0,1	50,6	51,3	0,7
v tom ve věku:						
15 - 29 let	55,7	51,3	-4,4	45,8	42,4	-3,4
30 - 44 let	91,6	90,6	-1,0	86,0	84,8	-1,2
45 - 59 let	72,4	79,4	7,0	66,9	75,5	8,5
60 a více let	3,8	5,4	1,6	2,1	3,9	1,8
z toho podle vzdělání:						
základní a bez vzdělání	25,9	22,5	-3,4	23,9	20,6	-3,3
střední bez maturity	69,4	67,1	-2,3	62,6	60,1	-2,5
střední s maturitou	69,2	67,7	-1,4	64,2	64,5	0,3
vysokoškolské	77,5	80,0	2,5	75,6	76,9	1,3

¹⁾ v procentních bodech

Struktura zaměstnanosti za uplynulých 5 let, sledovaná z pohledu postavení osoby v zaměstnání, doznala viditelných změn. Především došlo k dalšímu poklesu počtu zaměstnanců - členů produkčních družstev, a to o 64,7 % a jejich počet tak klesl na marginálních cca 700 členů. Naopak vzrostl dále počet osob samostatně výdělečně činných (o 14,3 %), naopak o cca 11 % klesl počet zaměstnavatelů. Rozhodující skupinou však zůstávají zaměstnanci, kterých za sledované období přibýlo 0,6 % a představují tak 469,8 tis. osob. V postavení zaměstnance jako pomáhajícího rodinného příslušníka jsou především ženy, v tomto postavení však jejich podíl klesá na úkor mužů. Zajímavé je rovněž, že postavení žen jako zaměstnavatele se mírně posiluje.

Tab. 3.2.5 Zaměstnaní v NH podle postavení v zaměstnání a sektorů (VŠPS)

	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	změna 2005/2000 v %	2000	2005	změna 2005/2000 v %
Celkem	530,5	535,6	0,9	229,4	233,0	1,6
z toho podle postavení:						
zaměstnanci	466,9	469,8	0,6	209,8	212,8	1,4
zaměstnavatelé	20,3	18,1	-10,8	4,9	5,0	2,4
osoby pracující na vlastní účet	38,6	44,1	14,3	11,7	12,7	8,9
členové produkčních družstev	1,9	0,7	-64,7	0,7	0,3	-51,1
pomáhající rodinný příslušníci	2,8	2,9	2,3	2,3	2,1	-9,5
z toho v sektoru:						
primárním	17,4	16,5	-5,0	5,5	4,7	-14,7
sekundárním	232,4	228,4	-1,7	60,0	54,8	-8,6
terciárním	280,0	290,7	3,8	163,6	173,5	6,1

Z pohledu sektorového uspořádání zaměstnanosti se trvale prosazuje tendence poklesu zaměstnanosti v primárním (zemědělství, lesnictví a rybolov), ale i sekundárním sektoru. Naopak terciární sektor, tj. obecně sektor služeb, dále v zaměstnanosti posiluje. To plně platí i pro ženskou složku zaměstnanosti.

Tab. 3.2.6 Zaměstnaní v NH podle OKEČ (VŠPS)

	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	změna 2005/2000 v %	2000	2005	změna 2005 - 2000 v %
Zaměstnaní v NH	530,5	535,6	0,9	229,4	233,0	1,6
z toho:						
zemědělství, myslivost a související činnosti	12,6	12,3	-2,8	4,6	4,2	-9,6
lesní hospodářství, rybolov, chov ryb	4,7	4,2	-10,7	0,8	0,5	-43,3
dobývání nerostných surovin	32,0	22,0	-31,3	3,7	1,0	-73,5
zpracovatelský průmysl	149,5	147,9	-1,1	48,9	46,2	-5,6
výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	8,0	11,1	39,5	2,3	2,2	-4,3
stavebnictví	42,9	47,3	10,4	5,1	5,5	6,9
obchod, opr. motor. vozidel a spotřebního zboží	71,2	67,0	-5,8	43,5	41,1	-5,5
pohostinství a ubytování	13,7	19,2	40,1	9,4	13,3	40,9
doprava, skladování, pošty a telekomunikace	45,1	36,2	-19,6	16,1	11,9	-26,3
peněžnictví a pojišťovnictví	9,5	8,2	-14,0	6,1	5,3	-13,6
nemovitosti, pronáj., služ. pro podniky, výzkum a vývoj	19,9	26,9	35,5	8,7	11,3	30,1
veřejná správa; obrana; sociální zabezpečení	33,6	37,4	11,1	13,4	16,7	24,4
školství	36,1	36,0	-0,4	28,6	29,4	2,8
zdravotnictví, veter. a sociální činnosti	34,3	40,6	18,4	28,6	33,5	17,2
ost. veřejné, sociální a osobní služby	16,1	18,8	17,0	8,8	10,7	21,8

V detailnější struktuře zaměstnanosti podle jednotlivých ekonomických činností se pochopitelně potvrzují tendence již zmíněné při pohledu na sektorové dělení ekonomiky. Největší nárůsty zaměstnanosti za sledované období jsou registrovány u činností v oblasti nemovitostí, pronájmu (růst o 35,5 %), v oblasti ubytování a stravování (růst o 40,1 %) a v oborech zabývajících se výrobou a rozvodem elektřiny, plynu a vody (růst o 39,5 %). Nejvýraznější pokles zaměstnanosti je evidován v oblasti těžby nerostných surovin (pokles o 31,3 %). U ženské složky populace, jejíž zaměstnanost se logicky koncentruje v sekundárním a terciárním sektoru, je nejvíce patrný růst zaměstnanosti v oblasti pohostinství a ubytování a ve službách v oblasti nemovitostí, pronájmu, veřejné správě, sociálním zabezpečení apod. Naopak výraznější pokles zaměstnanosti žen je za sledované období evidován v oblasti dopravy, skladování, pošt a telekomunikací. V průměru o 1 % ročně klesá zaměstnanost žen i ve dvou oborech činnosti, do kterých se zaměstnanost žen koncentruje, a to v oblasti obchodu a zpracovatelského průmyslu.

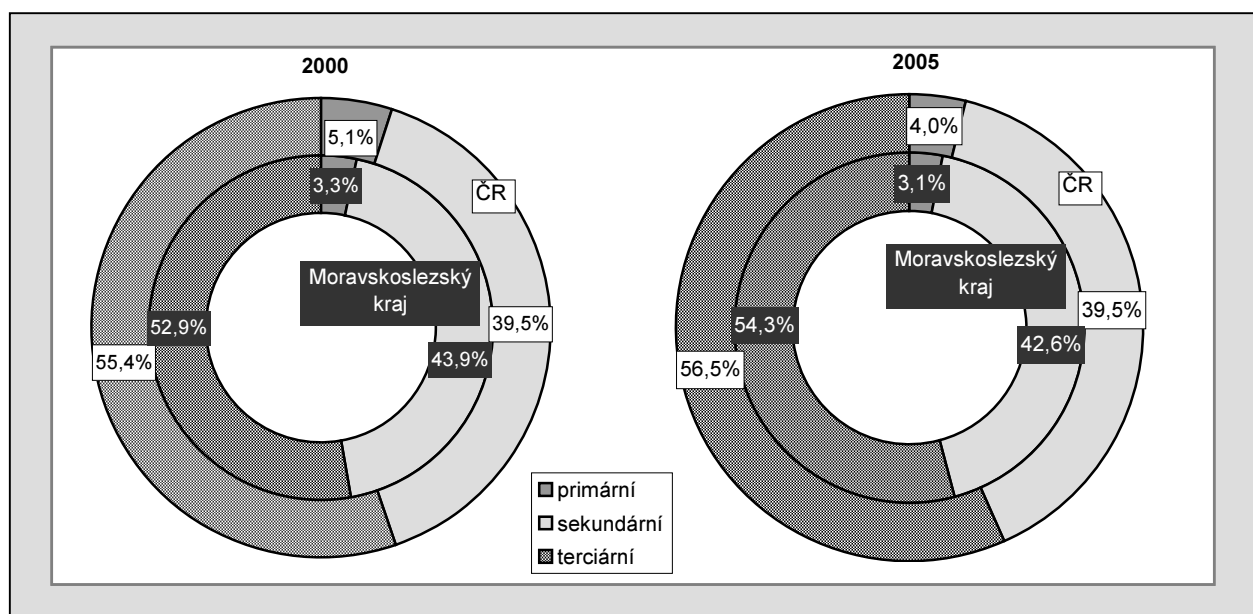
Tab. 3.2.7 Zaměstnaní v NH podle klasifikace zaměstnání KZAM (VŠPS)

	Celkem			z toho ženy		
	2000	2005	změna 2005/2000 v %	2000	2005	změna 2005/2000 v %
Zaměstnaní v NH	530,5	535,6	0,9	229,4	233,0	1,6
z toho:						
nemanuální pracovníci	289,2	300,8	4,0	169,0	177,8	5,2
vysoce kvalifikovaní pracovníci	191,1	196,5	2,8	93,3	99,3	6,4
pracovníci s nižší kvalifikací	98,1	104,3	6,4	75,7	78,5	3,7
manuální pracovníci	234,9	233,4	-0,7	59,8	55,2	-7,8
osoby kvalifikované	194,8	194,4	-0,2	35,5	29,9	-15,8
osoby nekvalifikované	40,1	38,9	-2,9	24,4	25,3	3,7

Za sledované období let 2000-2005 se měnila struktura zaměstnanosti i z pohledu kvalifikační úrovně zaměstnanců. Ze závěrů zmiňovaného šetření VŠPS je patrný růst počtu pracovníků v nemanuálních činnostech a naopak stagnace popř. pokles počtu manuálně pracujících, především nekvalifikovaných osob. Výraznější uplatnění na trhu práce získávali především techničtí, zdravotní a pedagogičtí pracovníci

a provozní pracovníci ve službách. V případě žen se výrazně snížila potřeba sice kvalifikované avšak manuální práce (pokles o 15,8 %).

Graf 12 Struktura zaměstnanosti podle hlavních sektorů (VŠPS)

Tab. 3.2.8 Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců (fyzické osoby) podle OKEČ

	Průměrný evidenční počet zaměstnanců v roce 2005	Průměrná měsíční mzda zaměstnance (Kč)							
		2000	2005	změna v %		rozdíl proti průměru			
				2005/2000	průměrná roční	kraje (%)		ČR (%)	
						2000	2005	2000	2005
Celkem	314 253	12 794	17 618	37,7	6,6	x	x	94,0	92,6
v tom:									
zemědělství, myslivost a lesnictví	6 015	9 847	13 145	33,5	5,9	77,0	74,6	95,8	96,4
rybolov a chov ryb	644	10 083	12 878	27,7	5,0	78,8	73,1	99,4	85,3
dobývání nerostných surovin	20 872	18 011	24 104	33,8	6,0	140,8	136,8	151,3	107,1
zpracovatelský průmysl	115 816	13 528	18 051	33,4	5,9	105,7	102,5	99,6	101,1
výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	115 816	16 639	23 098	38,8	6,8	130,1	131,1	100,2	95,8
stavebnictví	16 901	12 203	16 113	32,0	5,7	95,4	91,5	92,5	85,1
obchod, opr. motor. vozidel a spotř. zboží	19 351	10 834	15 562	43,6	7,5	84,7	88,3	63,1	82,1
pohostinství a ubytování	2 252	7 942	10 344	30,2	5,4	62,1	58,7	58,7	77,0
doprava, skladování, pošty a telekomunikace	16 176	13 052	17 713	35,7	6,3	102,0	100,5	92,1	86,1
peněžnictví a pojišťovnictví	386	16 267	23 005	41,4	7,2	127,1	130,6	156,0	61,6
nemovitosti, pronáj., služby	18 432	10 710	14 196	32,5	5,8	83,7	80,6	72,2	67,3
veřejná správa; obrana; sociální zabezpečení	16 741	13 074	18 893	44,5	7,6	102,2	107,2	51,0	84,7
školství	33 209	11 105	17 382	56,5	9,4	86,8	98,7	74,3	101,1
zdravotnictví, veter. a sociální činnosti	27 020	11 303	16 907	49,6	8,4	88,3	96,0	75,0	96,6
ost. veřejné, sociální a osobní služby	12 120	9 641	13 601	41,1	7,1	75,4	77,2	85,4	86,5

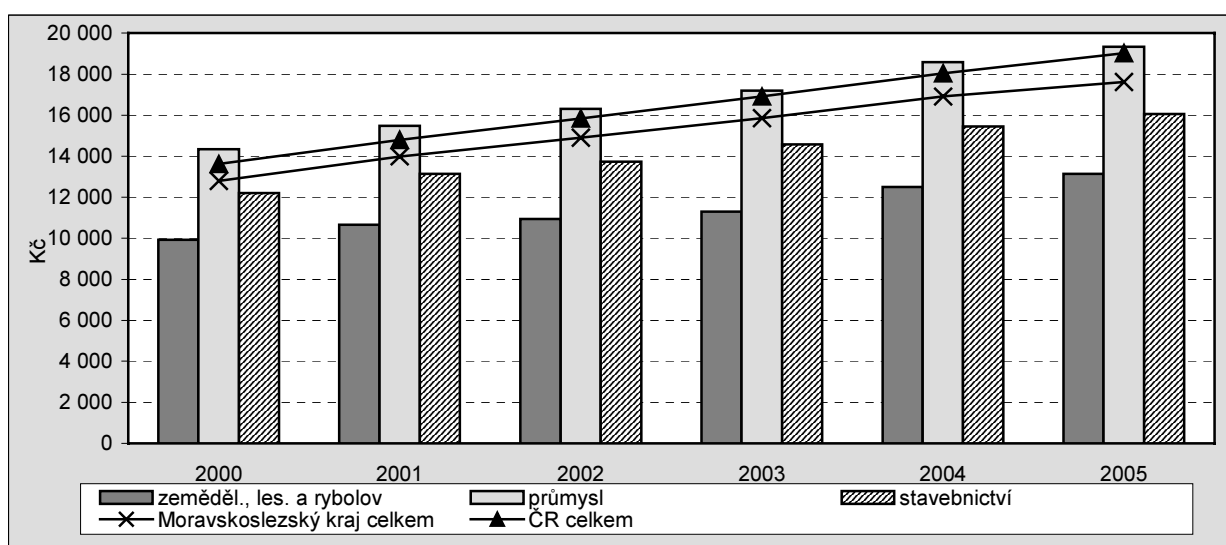
*) subjekty se sídlem na území kraje (bez podniků do 20 zaměstnanců)

Mzdy

Vývoj výše průměrné hrubé měsíční mzdy za sledované období let 2000-2005 je možno hodnotit u subjektů se sídlem na území kraje s 20 a více zaměstnanci (podniková metoda). Takto vymezené subjekty

zaměstnávaly v roce 2005 více jak 314 tisíc zaměstnanců, což představuje cca 59 % celkové zaměstnanosti kraje. Průměrná hrubá měsíční mzda těchto zaměstnanců v tomto roce dosáhla 17 618 Kč, tj. 92,7 % průměrné mzdy dosahované v celé České republice. Přes průměrný meziroční růst ve sledovaném období o 6,6 % se její podíl na celostátním průměru snížil o 1,3 procentního bodu. Nejvyšší mzdy (nad 23 tisíc Kč měsíčně) dosáhli v cílovém roce v podmínkách Moravskoslezského kraje zaměstnanci v oboru dobývání nerostných surovin, výroby a rozvodu elektřiny, plynu a vody a v peněžnictví a pojišťovnictví. Nad republikovou úroveň (o 7,1 %) se však z těchto mimořádně dobře placených oborů dostali jen zaměstnanci dolů. Jen o něco málo více než na úroveň poloviny těchto „špičkových“ mezd se dostali zaměstnanci primárního sektoru (zemědělství, lesnictví, rybolov). Extrémně rozdílné průměrné mzdy v kraji oproti republikovému průměru (na úrovni cca dvou třetin) ve sféře peněžnictví, pojišťovnictví, služeb, veřejné správy, sociálního zabezpečení apod. svědčí o silné mzdové pozici především centrálních, nadnárodních a podobných institucí se sídlem především v Praze. Pozoruhodná je průměrná meziroční změna měsíční mzdy (o 9,4 %) u zaměstnanců ve školství, která byla takto za sledované období nejvyšší a i dosažený průměr 17 382 Kč v roce 2005 byl nad republikovým průměrem platů školských zaměstnanců o 1,1 %. Republikový průměr přesáhly vedle již zmíněných zaměstnanců dolů a zaměstnanců ve školství i pracovníci zpracovatelského průmyslu (rovněž o 1,1 %).

Graf 13 Průměrná hrubá měsíční mzda (fyzické osoby)

Tab. 3.2.9 Hodinové náklady práce

	v Kč/hod						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Náklady práce celkem	126,91	145,02	152,80	168,45	182,50	182,35	143,7
v tom:							
přímé náklady	89,60	102,50	107,33	118,09	128,84	129,82	144,9
sociální požitky	1,88	2,59	2,44	2,42	2,57	2,74	145,7
sociální náklady a výdaje	34,21	38,52	41,62	46,47	49,70	48,20	140,9
personální náklady a výdaje	1,32	1,58	1,58	1,61	1,56	1,83	138,6
daně a dotace	-0,10	-0,17	-0,17	-0,14	-0,17	-0,24	240,0

Náklady práce představují celkové náklady zaměstnavatele, které musí vynaložit k získání a výchově svých zaměstnanců, k odměně za práci a k zabezpečení jejich sociálních potřeb. Náklady práce, vyjádřené v korunách na hodinu, jsou tvořeny a ovlivňovány především přímými mzdovými náklady a sociálními náklady a výdaji, tj. zákonnými příspěvky na sociální zabezpečení, jejichž výše se odvozuje od částky na mzdy a platy. Z hlediska celkových nákladů práce představují cca 97,5 % a v průběhu sledovaného období se tento podíl výrazněji neměnil.

Měnila se však, a to podstatně, hodnota nákladů práce. Meziročně rostla v prvních čtyřech letech v průměru o téměř 11 %, avšak v roce 2005 již zůstaly náklady práce zhruba na úrovni předchozího roku. Obdobnou tendenci je možno sledovat i v případě ukazatele hodnotícího úroveň a vývoj nákladů práce na jednoho zaměstnance a měsíc.

Tab. 3.2.10 Měsíční náklady práce na 1 zaměstnance

v Kč/měsíc na 1 zaměstnance							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Náklady práce celkem	18 726	20 502	21 530	23 588	25 790	25 806	137,8
v tom:							
přímé náklady	13 221	14 493	15 123	16 535	18 208	18 372	139,0
sociální požitky	277	367	342	340	364	387	139,6
sociální náklady a výdaje	5 049	5 443	5 867	6 508	7 023	6 821	135,1
personální náklady a výdaje	195	223	222	224	219	260	133,5
daně a dotace	-15	-25	-24	-19	-23	-34	227,0

Zaměstnanost cizinců

Problematika pracujících cizinců je aktuální a nabývá na důležitosti především v souvislosti se stárnutím obyvatelstva a z tohoto důvodu připravované penzijní reformy. Český statistický úřad většinu dat o cizincích, a o pracujících cizincích výlučně, přebírá z administrativních zdrojů, především z evidence MPSV, úřadů práce a MPO ČR. Ve výběrovém šetření pracovních sil organizovaném ČSÚ jsou pracující cizinci z již zmiňovaných metodických důvodů prakticky nezachytitelní a zjištěné údaje se nepublikují.

Tab. 3.2.11 Pracující cizinci

	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl 2005-2000 v procentních bodech
Pracující cizinci celkem	15 827	13 050	13 467	15 083	19 472	¹⁾ 23,0
v tom (%):						
v postavení zaměstnanců ²⁾	70,5	66,1	64,4	66,1	70,3	-0,2
s platným živnostenským oprávněním	29,5	33,9	35,6	33,9	29,7	0,2
Podíl pracujících cizinců (%) ³⁾	89,1	65,1	59,4	63,1	80,4	-8,7

¹⁾ změna v %

²⁾ vydaná povolení k zaměstnání + registrace občanů SR

³⁾ pracující cizinci z celkového počtu cizinců

Jejich počet (celkem 19 472 pracujících cizinců v roce 2005) představuje stále jen 3,6 % z celkové zaměstnanosti kraje. Přesto, že jejich počet se za sledované období zvýšil o 23,0 %, je možno tento nárůst přičíst výhradně meziročnímu nárůstu v roce 2005, jinak počet pracujících cizinců spíše stagnoval či klesal. Obdobný vývoj ve sledovaném období zaznamenal i podíl pracujících cizinců na jejich celkovém počtu. Zde však i přes výraznou změnu v roce 2005 ve srovnání s rokem výchozím zaznamenáváme pokles tohoto podílu o 8,7 procentního bodu. Struktura pracujících cizinců z pohledu jejich postavení v zaměstnání se příliš nemění, tzn. že cca dvě třetiny jsou v postavení zaměstnanců a jedna třetina zde pracuje na živnostenský list.

Dojíždka do zaměstnání

Dojíždka do zaměstnání se zjišťuje v podrobnější struktuře pouze při sčítání lidu, domů a bytů. Poslední analýza dojíždky za práci tak byla publikována v roce 2004 v publikaci Dojíždka za práci a do škol na základě výsledků SLDB z roku 2001. V tomto roce bylo zjištěno, že z celkového počtu 532,9 tis. zaměstnaných osob vyjíždí za práci celkem 200,3 tis. osob, tj. 37,6 % zaměstnaných. Převážná část (88,6 %) vyjíždky za práci byla uskutečněna v rámci kraje. Zhruba 10 % zaměstnanců vyjíždělo za práci do jiného kraje a jen 1,3 % (abs. 2585 osob) vyjíždělo za práci mimo území republiky.

Z pohledu mezikrajové vyjíždky je možno konstatovat, že nejvíce zaměstnanců vyjíždělo za práci do Prahy (37,2 %), druhý největší směr vyjíždky byl do sousedního Olomouckého kraje (20,1 %), menší počty zaměstnaných pak vyjížděly za práci do Jihomoravského kraje, Zlínského kraje a dalších (nejméně 7,9 % z úhrnu vyjížděl do Karlovarského kraje).

Tab. 3.2.12 Dojíždka za prací (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Index 2005/2000
Zaměstnaní ¹⁾ celkem (tis. osob)	524,9	523,0	532,3	521,8	521,1	534,2	101,8
Vyjíždějící z kraje (tis. osob)	9,3	10,0	13,3	15,6	12,5	13,6	146,2
v % ze zaměstnaných	1,8	1,9	2,5	3,0	2,4	2,5	143,7
z toho do kraje Hl. m. Praha (tis. osob)	2,5	3,5	4,1	5,7	4,1	5,3	212,0
v % z vyjíždějících z kraje	26,9	35,0	30,8	36,5	32,8	39,0	145,0
Dojíždějící do kraje (tis. osob)	3,5	2,9	6,2	5,3	2,5	3,8	108,6
z toho z kraje Olomouckého (tis. osob)	1,4	0,8	2,2	1,3	0,6	0,9	64,3
v % z dojíždějících do kraje	40,0	27,6	35,5	24,5	24,0	23,7	59,2
z toho z kraje Zlínského (tis. osob)	1,4	1,2	1,5	1,4	1,2	1,9	135,7
v % z dojíždějících do kraje	40,0	41,4	24,2	26,4	48,0	50,0	125,0
Saldo dojíždky kraje (tis. osob)	-5,8	-7,1	-7,1	-10,3	-10,0	-9,8	169,0

¹⁾ zaměstnaní v civilním sektoru

Z uvedeného počtu více jak 200 tis. vyjíždějících obyvatel kraje za prací největší počet (51,4 tis. osob) vyjížděl z okresu Karviná a jen o něco málo méně z okresu Frýdek-Místek (49,3 tis. osob). Převažující cíl vyjíždky za prací z těchto okresů (ale i z okresu Opava) byl okres Ostrava - město.

Tab. 3.2.13 Dojíždka za prací (SLDB 2001)

	Zaměstnané osoby	Vyjíždějící z obce za prací						Dojíždějící do obce za prací			
		celkem	v % ze zaměstnaných osob	z toho denně ¹⁾ (%)	v tom počet vyjíždějících			celkem	z toho denně (%)	v tom počet dojíždějících	
					v rámci kraje	do jiného kraje	do zahraničí			v rámci kraje	z jiného kraje
Kraj celkem	532 930	200 280	37,6	85,0	177 542	20 153	2 585	183 275	90,8	177 542	5 733
v tom:											
muži	292 688	127 026	43,4	83,1	111 107	14 427	1 492	115 380	89,7	111 107	4 273
ženy	240 242	73 254	30,5	87,6	66 435	5 726	1 093	67 895	92,9	66 435	1 460

¹⁾ z vyjíždějících v rámci ČR

Do Moravskoslezského kraje v uvedeném roce dojíždělo za prací celkem 183 275 pracujících. Absolutně největší počet přijížděl za prací, jak již bylo uvedeno, do Ostravy (45,4 tis. osob). Relativně k počtu zaměstnaných osob byla největší dojíždka za prací do okresu Frýdek-Místek (abs. 37,5 tis. osob, tj. 39,6 %). Ve všech okresech kraje převažovala vyjíždka za prací nad dojíždkou, přitom největší absolutní saldo bylo zaznamenáno v okresech Karviná (14,0 tis. osob), Opava (12,5 tis. osob) a Frýdek-Místek (11,9 tis. osob). Pouze okres Ostrava - město je typický výraznou převahou dojíždějících za prací nad vyjíždějícími (abs. saldo činilo 32,5 tis. osob). Tento jev je možno rovněž sledovat u ukazatele obsazenosti pracovních míst (zaměstnané osoby po korekci o saldo dojíždky) vztažených na tisíc zaměstnaných osob bydlících na příslušném území, kde právě jen v okrese Ostrava - město tento ukazatel výrazně překračuje neutrální hodnotu tisíc (konkrétně 1 247 obsazených pracovních míst).

Jak u mezikrajové dojíždky za prací, tak u mezikrajové vyjíždky převažuje podle pohlaví vcelku pochopitelně mužská složka. Z celkového počtu dojíždějících zaměstnanců za prací do kraje činí ženy jen 25,5 %, mírně vyšší relativní počet (28,4 % z celku) pak činí vyjíždka žen za prací do jiných krajů. Na záporném saldu mezikrajové dojíždky se tak ženská složka podílí 29,6 %.

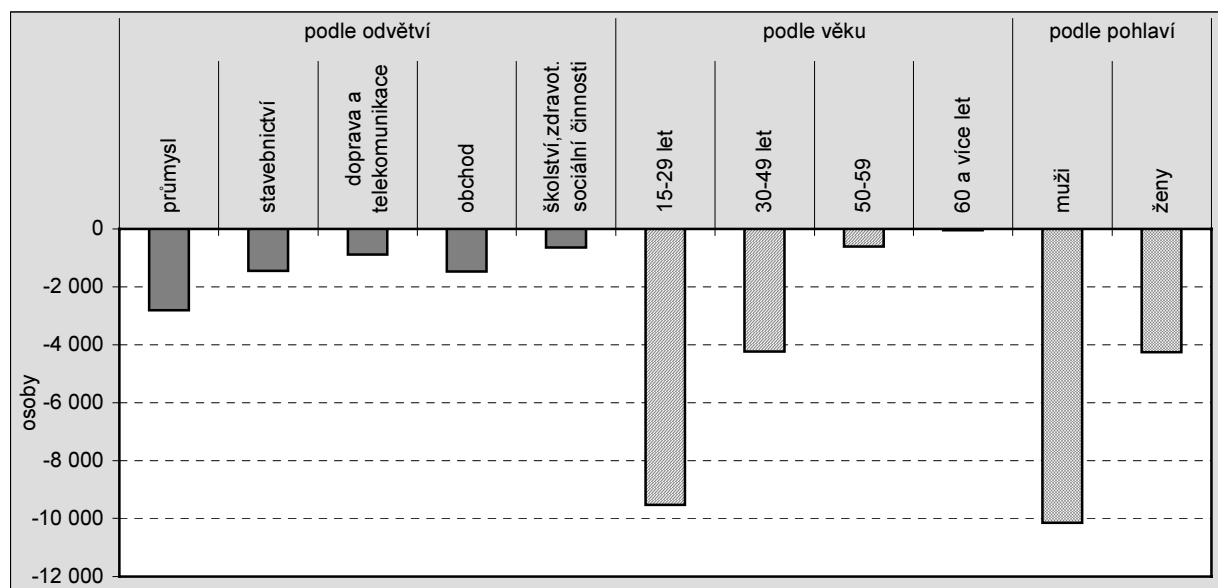
Při sledování věkové struktury salda dojíždky je patrné, že s rostoucím věkem se mezikrajová dojíždka i vyjíždka snižuje a její saldo je tak nejvyšší v případě zaměstnanců ve věku do 24 let, kterých kraj „ztrácí“ největší počet (5,6 tis. osob). V případě zaměstnanců ve věku nad 50 let je vidět již zřejmá ztráta mobility.

Z pohledu odvětví a mezikrajové vyjíždky a dojíždky za prací je zřetelné nejvyšší saldo (převaha vyjíždky nad dojíždkou za prací) u zaměstnanosti v průmyslu, stavebnictví a obchodu.

Tab. 3.2.14 Dojížd'ka za prací podle pohlaví, věku a odvětví (SLDB 2001)

	Počet dojíždějících z jiných krajů	Počet vyjíždějících do jiných krajů	Saldo dojížd'ky
Celkem	5 733	20 153	-14 420
v tom podle pohlaví:			
muži	4 273	14 427	-10 154
ženy	1 460	5 726	-4 266
v tom ve věku:			
15 - 24 let	1 099	6 718	-5 619
25 - 29 let	1 154	5 069	-3 915
30 - 39 let	1 411	4 104	-2 693
40 - 49 let	1 091	2 633	-1 542
50 - 59 let	860	1 462	-602
60 a více let a nezj.	117	163	-46
z toho podle odvětví:			
zemědělství, lesnictví	159	334	-175
průmysl	1 357	4 161	-2 804
stavebnictví	824	2 265	-1 441
doprava a telekomunikace	502	1 385	-883
obchod	445	1 919	-1 474
školství	327	510	-183
zdravotnictví, soc. činnosti	372	831	-459

Graf 14 Mezikrajové saldo dojížd'ky za prací podle odvětví, věku a pohlaví (SLDB 2001)

3.3 Nezaměstnanost

Metodické vysvětlivky

Nezaměstnaní (dle výběrového šetření pracovních sil prováděného Českým statistickým úřadem) jsou všechny osoby 15-ti leté a starší, které ve sledovaném období souběžně splňovaly tři podmínky:

- nebyly zaměstnané
- aktivně hledaly práci
- byly připraveny k nástupu do práce

Registrovaní nezaměstnaní jsou ti, kteří pro aktivní hledání zaměstnání využívají služeb profesionálních organizací, ať již státních (úřady práce) nebo soukromých (zprostředkovatelny práce).

Nezaměstnaní registrovaní úřady práce (uchazeči o zaměstnání) jsou osoby splňující obecné podmínky nezaměstnanosti, které aktivně hledají zaměstnání prostřednictvím úřadu práce. Přitom není rozhodující, zda pobírají příspěvek před nástupem do zaměstnání nebo ne.

Neregistrovaní nezaměstnaní jsou osoby splňující obecné podmínky nezaměstnanosti, které aktivně hledají zaměstnání jinou formou než prostřednictvím organizací zprostředkovávajících práci (v České republice t. č. úřadů práce).

Podzaměstnaní jsou osoby v placeném zaměstnání nebo pracující ve vlastním podniku, ať již byly nebo nebyly v práci, které pracují ve svém hlavním zaměstnání nebo na částečný úvazek méně než 40 hodin týdně, avšak přejí si pracovat vyšší počet hodin než ve stávajících zaměstnáních.

Míry nezaměstnanosti vždy vyjadřují podíl nezaměstnaných (čitatele) na celkové pracovní síle (jmenovatel). Rozdíl mezi různými mírami nezaměstnanosti vyplývá z použité metodiky stanovení čitatele a jmenovatele míry, a také z přesnosti zdrojů dat a časové srovnatelnosti obou údajů. Je třeba důsledně rozlišovat, o jaký ukazatel se jedná, protože na **hodnotu míry** má zásadní vliv použitá metodika.

Obecná míra nezaměstnanosti (podle ILO - International Labour Organization) je ukazatel získaný procentuálním způsobem z výsledků výběrového šetření pracovních sil a vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných (čitatele) na celkové pracovní síle (jmenovatel).

Registrovaná míra nezaměstnanosti (podle nové metodiky Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, platné od 1. 7. 2004), je podíl vyjádřený v procentech, kde v čitateli je počet tzv. dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání (včetně občanů EU a EHP). Jsou to evidovaní nezaměstnaní, nemající žádnou objektivní překážku pro přijetí do zaměstnání a při nabídce vhodného pracovního místa mohou do něj bezprostředně nastoupit. Ve jmenovateli je to pracovní síla, tj. součet zaměstnaných z VŠPS a počtu všech neumístěných uchazečů, rozšířený o počet zaměstnaných občanů EU a EHP a pracujících cizinců ze třetích zemí s platným povolením k zaměstnání nebo živnostenským oprávněním.

Registrovaná míra nezaměstnanosti (podle původní metodiky Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, platné do 30. 6. 2004) je podíl vyjádřený v procentech, kde v čitateli je počet neumístěných uchazečů o zaměstnání a ve jmenovateli disponibilní pracovní síla, tj. zaměstnaní z VŠPS + neumístění uchazeči.

Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (podle ILO) je ukazatel získaný procentuálním způsobem z výsledků výběrového šetření pracovních sil. Šetřené osoby jsou uváděny podle místa pobytu. V čitateli jsou to nezaměstnaní jeden rok a déle a ve jmenovateli je to pracovní síla (obojí podle ILO).

Specifické míry nezaměstnanosti popisují procentuálním způsobem nezaměstnanost určité sociální, věkové nebo jiné skupiny obyvatelstva.

Vývoj nezaměstnanosti

Moravskoslezský kraj patří dlouhodobě k regionům České republiky s vyšší nezaměstnaností. Od devadesátých let 20. století se restrukturalizuje národní hospodářství. Zejména útlumem těžkého průmyslu došlo v kraji ke zrychlenému uvolňování pracovních sil. Kontinuálně však nevznikal potřebný počet nových pracovních míst. Část uvolněných pracovních sil přešla do důchodu a z neumístěných na trhu práce narůstaly počty nezaměstnaných.

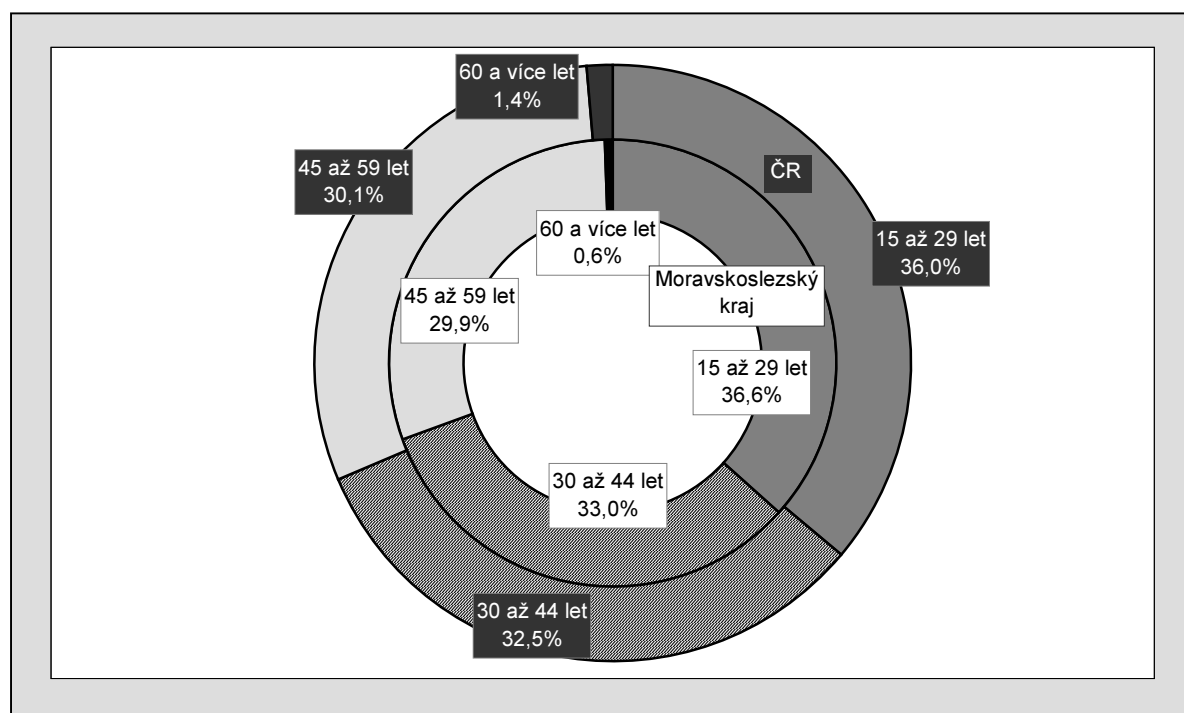
Podle věkových skupin byly počty nezaměstnaných vyšší u mladších šetřených osob (15 - 29 let), dále u žen ve věku 30 - 44 let. Srovnáním roku 2005 ku 2000 je zřejmé, že u nezaměstnanosti se zlepšila situace poklesem jejich relativního podílu právě u těchto dvou věkových skupin, a to za celek i u žen. Ke zhoršení naproti tomu došlo za srovnávané období zvýšením podílu v souboru nezaměstnaných u starší produktivní věkové kategorie 45 - 59 letých, a to za celek i podle obou pohlaví. V této skupině se tak projevuje na trhu práce reálně existující diskriminace starších nezaměstnaných v jejich přijímání do zaměstnání. Část z nich z postavení nezaměstnaného přechází pak do důchodu.

Obecná míra nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji v roce 2005 po dvou letech poklesla na druhou nejnižší úroveň od roku 2000. Proti roku 2000 byla o 0,45 bodu nižší. V letech 2000 až 2005 dosahovala kolísavých hodnot. Minimální byla v roce 2002 a v následujícím roce 2003 stoupla na maximum. U žen byl tento ukazatel ve všech letech vyšší nad úroveň celkové obecné míry nezaměstnanosti. V roce 2005 oproti roku 2000 byl počet nezaměstnaných žen vyšší, ale obdobně jako u celku se od roku 2003 snižoval. Počet nezaměstnaných podle výběrového šetření pracovních sil byl celkově i u žen od roku 2000 nejvyšší v roce 2003.

Tab. 3.3.1 Nezaměstnanost podle věku - roční průměry (VŠPS)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %		Struktura v %	
							2005/ 2000	prů- měrná roční	2000	2005
Obecná míra nezaměstnanosti (%)	14,34	14,29	13,32	14,75	14,55	13,89	¹⁾ -0,45	x	x	x
Obecná míra nezaměstnanosti žen (%)	16,92	17,39	16,26	18,75	17,80	17,17	¹⁾ 0,26	x	x	x
Nezaměstnaní celkem (tis. osob)	88,8	88,1	82,4	90,7	89,0	86,4	-2,7	-0,5	100,0	100,0
v tom ve věku:										
15 - 29 let	34,1	35,6	32,0	35,6	31,5	31,6	-7,2	-1,5	38,3	36,6
30 - 44 let	30,0	34,4	30,1	34,4	30,1	28,5	-4,9	-1,0	33,7	33,0
45 - 59 let	24,3	18,3	20,4	18,3	26,5	25,8	6,1	1,2	27,4	29,9
60 a více let	0,5	0,6	0,8	0,6	0,8	0,5	x	x	0,5	0,6
z toho: nezaměstnané ženy (tis. osob)	46,7	47,6	44,8	51,7	48,8	48,3	3,4	0,7	100,0	100,0
v tom ve věku:										
15 - 29 let	14,1	15,7	16,0	15,7	14,0	14,3	1,6	0,3	30,2	29,6
30 - 44 let	19,2	21,6	18,2	21,6	19,6	17,7	-7,7	-1,6	41,1	36,7
45 - 59 let	13,5	10,5	10,9	10,5	14,8	15,8	17,0	3,2	28,9	32,7
60 a více let	0,1	0,4	0,2	0,0	0,5	0,2	40,0	7,0	0,3	0,4

¹⁾ rozdíl 2005 - 2000 v procentních bodech

Graf 15 Nezaměstnaní podle věku v roce 2005 (VŠPS)

Podle vzdělanostního stupně byl v letech sledovaného období počet nezaměstnaných se základním vzděláním maximální v roce 2001, z toho také u žen. Absolutně i relativně nejvyšší byly počty nezaměstnaných se vzděláním středním bez maturity s maximem v roce 2004, a to jak celkově za obě pohlaví, tak z toho i u žen. Již tradičně nejnižší jsou počty nezaměstnaných se vzděláním vysokoškolským. Ve srovnání roku 2005 ku 2000 došlo k jejich poklesu absolutně i podílově z celkového počtu nezaměstnaných šetřených osob. U žen byl počet nezaměstnaných se vzděláním vysokoškolským sice v roce 2005 nejvyšší, ale při celkovém nárůstu nezaměstnanosti u žen jejich podílové zastoupení pokleslo.

Tab. 3.3.2 Kvalifikační struktura nezaměstnaných - roční průměry (VŠPS)

v tis. osob

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %		Struktura v %	
							2005/ 2000	prů- měrná roční	2000	2005
Nezaměstnaní celkem	88,8	88,1	82,4	90,7	89,0	86,4	-2,7	-0,5	100,0	100,0
z toho:										
základní vzdělání	22,2	23,4	19,4	20,8	20,1	23,0	3,7	0,7	25,0	26,7
střední odborné (OU + OŠ)	42,1	41,5	44,2	47,3	49,0	45,2	7,4	1,4	47,4	52,3
střední odborné a všeobecné s maturitou	21,3	20,1	16,8	20,4	17,5	15,4	-27,6	-6,3	24,0	17,8
vysokoškolské	3,2	3,1	2,1	2,2	2,4	2,7	-14,0	-3,0	3,6	3,2
z toho: nezaměstnané ženy	46,7	47,6	44,8	51,7	48,8	48,3	3,4	0,7	100,0	100,0
z toho:										
základní vzdělání	12,9	13,9	9,8	12,0	12,6	13,3	3,4	0,7	27,6	27,6
střední odborné (OU + OŠ)	19,3	19,9	23,2	24,9	26,1	24,5	26,6	4,8	41,4	50,6
střední odborné a všeobecné s maturitou	13,2	12,5	10,6	13,4	8,8	9,0	-32,3	-7,5	28,3	18,5
vysokoškolské	1,2	1,4	1,2	1,3	1,3	1,5	25,5	4,7	2,6	3,2

Uchazeči o zaměstnání

V delší časové řadě od roku 1995, s výjimkou meziroční stagnace v roce 2001, stoupal v kraji počet uchazečů o zaměstnání soustavně až do roku 2003 a rostla míra registrované nezaměstnanosti (do roku 2004). V roce 2005 došlo k příznivému obratu poklesem obou ukazatelů a současně se významně zvýšil počet volných pracovních míst. Projevilo se to výrazným meziročním úbytkem počtu uchazečů připadajících na 1 volné pracovní místo, i nejnižší úroveň tohoto ukazatele za hodnocené období let 2000 až 2005.

Tab. 3.3.3 Nezaměstnanost k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %	
							2005/ 2000	prů- měrná roční
Uchazeči o zaměstnání celkem	94 609	94 226	101 214	106 304	105 486	96 528	2,0	0,4
z toho:								
ženy	45 193	45 335	48 388	51 013	52 096	49 111	8,7	1,7
občané se zdravotním postižením	11 449	11 973	12 656	13 514	14 138	13 890	21,3	3,9
absolventi a mladiství	12 593	13 258	13 513	9 956	8 904	6 995	-44,5	-11,1
Uchazeči o zaměstnání pobírající příspěvek v nezaměstnanosti	27 244	25 240	28 122	27 633	20 279	18 982	-30,3	-7,0
Uchazeči o zaměstnání v evidenci Úřadu práce déle než 12 měsíců	42 688	43 572	47 169	33 115	34 866	33 913	-20,6	-4,5
Míra registrované nezaměstnanosti (%) ¹⁾	15,13	15,11	15,89	16,84	16,85	15,28	³⁾ 1,72	x
Míra registrované nezaměstnanosti (%) ²⁾					15,66	14,23	⁴⁾ -1,43	
Volná pracovní místa celkem	2 973	2 566	2 301	2 403	2 674	3 306	11,2	2,1
z toho:								
občané se zdravotním postižením	111	97	41	22	151	44	-60,4	-16,9
absolventi a mladiství	341	438	395	233	318	480	40,8	7,1
Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo	31,8	36,7	44,0	44,2	39,4	29,2	-8,2	-1,7

¹⁾ podle metodiky platné do 30. 6. 2004

²⁾ podle metodiky platné od 1. 7. 2004

³⁾ rozdíl 2004 - 2000 v procentních bodech

⁴⁾ rozdíl 2005 - 2004 v procentních bodech

V roce 2005 ve srovnání s rokem 2004 v Moravskoslezském kraji nedošlo pouze k pozitivnímu zlomu v absolutní výši nezaměstnaných celkem, ale z toho také u žen, a v menším rozsahu i u osob se zdravotním postižením. Nezaměstnaných žen od roku 2000 do roku 2004 meziročně přibývalo. U mužů počet nezaměstnaných po meziročním poklesu v roce 2001 v následujících dvou letech narůstal na maximum 55 291 osob v roce 2003, a pak se snižoval až na minimum 47 417 osob v roce 2005. V důsledku popsaného vývoje nezaměstnanosti podle pohlaví se podíl žen v celkovém počtu nezaměstnaných zvýšil

z minima 47,8 % v roce 2000 a 2002 na maximum 50,9 % v roce 2005. V kraji tak v dlouholetém vývoji byla v registrované nezaměstnanosti poprvé prolomena hranice nadpolovičního podílu žen na celkovém počtu nezaměstnaných. Pokračoval rovněž trend patrný od roku 2002 ve snižování nezaměstnanosti u absolventů škol a mladistvých. Promítají se zde vlivy již slabších populačních ročníků při současném nárůstu počtu dále studujících, ale také zpřísněné podmínky registrace v nezaměstnanosti pro absolventy škol. Celkový počet uchazečů o zaměstnání zůstal o 2,0 % nad úroveň roku 2000, při jejich průměrném ročním přírůstku 0,4 %. Z celkového počtu uchazečů o zaměstnání tvořili v roce 2005 pobírající příspěvek v nezaměstnanosti 19,7 %. Bylo to sice o 0,5 proc. bodu více než v roce 2004, ale mnohem menší podíl než v roce 2000, kdy tvořili 28,8 %.

Tab. 3.3.4 Uchazeči o zaměstnání podle KZAM k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna (%)		Struktura (%)	
							2005/ 2000	prů- měrná roční	2000	2005
Uchazeči o zaměstnání celkem	94 609	94 226	101 214	106 304	105 486	96 528	2,0	0,4	90,2	97,5
z toho podle zaměstnání:										
vysoce kvalifikovaní nemanuální pracovníci	11 680	12 311	13 818	14 208	13 958	12 527	7,3	1,4	12,3	13,0
nemanuální pracovníci s nižší kvalifikací	19 236	20 952	22 776	24 494	25 640	23 814	23,8	4,4	20,3	24,7
manuální kvalifikovaní pracovníci	26 750	27 372	29 181	31 284	30 581	26 975	0,8	0,2	28,3	27,9
manuální nekvalifikovaní pracovníci	27 651	29 850	31 211	33 081	32 299	30 762	11,3	2,2	29,2	31,9

Pozn.: v této klasifikaci nejsou zahrnuty kategorie "vojáci" a "nezjištěno"

Z pohledu na uchazeče o zaměstnání podle klasifikace zaměstnání (KZAM) je na vývoji let 2000 až 2005 názorně vidět, že vyšší kvalifikace dává předpoklad nižší nezaměstnanosti. V letech 2000 až 2003 s celkově stoupajícími počty nezaměstnaných rostly každoročně i všechny uvedené kategorie dle KZAM (tabulka č. 3.3.4.). V letech 2004 - 2005 u tří z nich nastalo zlepšení. Jedinou výjimkou byla kategorie nemanuálních pracovníků s nižší kvalifikací, jejichž počet se snížil oproti předchozímu roku až v následujícím roce 2005. Počty nezaměstnaných v této uvedené kategorii v roce 2005 ku 2000 vzrostly nejvíce. Došlo k tomu při vyšší průměrné roční změně 4,4 % a narůstáním jejich podílu v celkovém počtu uchazečů o zaměstnání až na dosud maximální úroveň tohoto ukazatele (24,7 %) v roce 2005. Podobný vývoj se projevil také u kategorie manuálních nekvalifikovaných pracovníků. Ti byli ve všech letech hodnoceného období počtem nezaměstnaných nejčetnější skupinou dle KZAM. Skupina vysoce kvalifikovaných nemanuálních pracovníků sice v roce 2005 měla vyšší podíl na celkovém počtu nezaměstnaných než v roce 2000, ale od roku 2002 docházelo k jeho každoročnímu snižování.

Tab. 3.3.5 Uchazeči o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %		Struktura v %	
							2005/ 2000	prů- měrná roční	2000	2005
Uchazeči o zaměstnání celkem	94 609	94 226	101 214	106 304	105 486	96 528	2,0	0,4	100,0	100,0
v tom podle délky nezaměstnanosti:										
do 3 měsíců	18 321	17 717	17 479	17 523	20 892	18 380	0,3	0,1	19,4	19,0
3 - 6 měsíců	15 442	15 206	16 823	16 465	15 424	13 997	-9,4	-1,9	16,3	14,5
6 - 9 měsíců	10 153	9 820	11 218	10 646	9 090	8 099	-20,2	-4,4	10,7	8,4
9 - 12 měsíců	8 005	7 911	8 525	9 077	7 532	6 095	-23,9	-5,3	8,5	6,3
12 - 24 měsíců	21 153	16 769	18 078	20 144	18 398	16 834	-20,4	-4,5	22,4	17,4
nad 24 měsíců	21 535	26 803	29 091	32 449	34 150	33 123	53,8	9,0	22,8	34,3
Průměrná délka evidence (dny)	.	.	.	666	716	790	¹⁾ x	x	x	x

¹⁾ rozdíl 2005 - 2002 ve dnech

Podle délky evidence u úřadů práce v roce 2005 došlo u všech v čase odstupňovaných kategorií k meziročnímu poklesu. Po celé předchozí období let 2000 až 2004 narůstal soustavně počet dlouhodobě nezaměstnaných s délkou evidence nad 24 měsíců. V roce 2005 jich byla již více než třetina z celkového počtu nezaměstnaných. Spolu s kategorií 12 - 24 měsíců, tedy nad 1 rok trvání doby nezaměstnanosti, v roce 2005 převažovaly více než z poloviny na celkovém počtu nezaměstnaných. Ve srovnání s rokem 2000 se v roce 2005 podíly uchazečů od nejkratší doby nezaměstnanosti od 3 - 6 měsíců až po 12 až 24 měsíců snížily. Časově kratší nezaměstnanost s délkou trvání do půl roku se z tehdy dominující v roce

2000 s podílem 35,7 % zmenšila na 33,5 % v roce 2005. V uvedeném roce se tak absolutně i podílově největší stala dlouhodobá nezaměstnanost nad 2 roky délky trvání. Část této skupiny tvoří dříve ekonomicky neaktivní ženy z domácnosti. U dříve již zaměstnaných osob se často jedná o kategorii s nedobrou pracovní perspektivou. Většinou postupně ztrácejí pracovní návyky i aktivní zájem o reálnou práci a samotnou potřebu pracovat. Jsou mezi nimi také osoby s vyšší fluktuací a s čtenějším výskytem nemocnosti. Potenciální zaměstnavatelé z výše uvedených důvodů tyto dlouhodobě mimo pracovní proces „odstavené osoby“ neradi zaměstnávají. Dlouhodobá nezaměstnanost se stala obtížně řešitelným problémem. Potvrzuje to také průměrná délka evidence nezaměstnaného, která trvala 666 dní v roce 2003 a v roce 2005 vystoupala na 790 dnů. Celkový počet uchazečů o zaměstnání vyřazovaných z evidence úřadů práce se v letech 2002 až 2004 zvyšoval a v roce 2005 meziročně poklesl. Průměrná délka registrace nezaměstnaného v evidenci úřadů práce v kraji vzrostla u vyřazených uchazečů od roku 2002 z 219 na 278 dní v roce 2005.

Podle výše měsíčního nároku podpory v nezaměstnanosti došlo v roce 2005 ku 2000 k relativně velkému snížení počtu pobírajících tuto dávku u nejnižších částek do 1 500 Kč. Absolutní úbytek byl největší u druhé nízké kategorie od 1 501 Kč do 3 500 Kč. Ta však je počtem pobírajících podporu i podílem z celkového počtu nezaměstnaných nadále převládající. Za srovnávané období relativně i podílem z celkového počtu nezaměstnaných stouply počty uchazečů nejvíce s vyšší vyplácenou podporou od 5 501 Kč do 7 500 Kč, a také nad tuto hranici.

Tab. 3.3.6 Uchazeči o zaměstnání podle výše měsíčního nároku podpory v nezaměstnanosti k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %		Struktura v %	
							2005/ 2000	prů- měrná roční	2000	2005
Uchazeči o zaměstnání celkem	94 609	94 226	101 214	106 304	105 486	96 528	2,0	0,4	x	x
z toho s nárokem na podporu	27 244	25 240	28 122	27 633	20 279	18 982	-30,3	-7,0	100,0	100,0
v tom podle výše nároku:										
do 1 500 Kč	2 737	1 831	1 728	1 687	1 495	331	-87,9	-34,5	10,0	1,7
1 501 - 3 500 Kč	17 899	17 349	18 755	17 318	8 991	8 761	-51,1	-13,3	65,7	46,2
3 501 - 5 500 Kč	4 953	4 323	5 381	5 694	5 679	5 440	9,8	1,9	18,2	28,7
5 501 - 7 500 Kč	1 162	1 151	1 529	1 903	2 255	2 603	124,0	17,5	4,3	13,7
7 501 a více	493	586	729	1 031	1 859	1 847	274,6	30,2	1,8	9,7

V letech 2001 až 2004 se průběžně zvyšoval počet uchazečů o zaměstnání v rekvalifikaci, a z toho i u úspěšně ukončených. V roce 2005 došlo k meziročnímu poklesu. Počty specifických kategorií mladistvých bez kvalifikace a absolventů škol kulminovaly v roce 2002 a pak se již snižovaly. U občanů se zdravotním postižením jich byl nejvyšší počet v rekvalifikaci v roce 2003. Ubývající počty mladších kategorií se projevily v rostoucím průměrném věku uchazečů v rekvalifikaci, který byl shodný (30,9 roku) v letech 2001 a 2002, a pak se zvyšoval až na 33,2 let v roce 2005.

Tab. 3.3.7 Uchazeči o zaměstnání v rekvalifikaci k 31. 12. (MPSV)

	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %		Podíl v %	
						2005/ 2001	prů- měrná roční	2001	2005
Uchazeči o zaměstnání v rekvalifikaci celkem	10 547	11 544	12 741	12 811	10 345	-1,9	-0,4	x	x
z toho:									
rekvalifikace ukončené úspěšně	6 683	8 801	9 479	9 676	7 796	16,7	3,1	63,4	75,4
ženy	3 286	4 900	5 433	5 304	4 299	30,8	5,5	31,2	41,6
mladiství bez kvalifikace	56	60	42	54	6	-89,3	-36,0	0,5	0,1
absolventi škol	1 018	1 840	1 573	1 380	820	-19,4	-4,2	9,7	7,9
občané se zdravot. postižením	419	593	725	635	485	15,8	3,0	4,0	4,7
Průměrný věk uchazečů v rekval.	30,9	30,9	31,3	32,0	33,2	¹⁾ 2,4	x	x	x

¹⁾ rozdíl 2005 - 2001 v letech

Počet uchazečů o zaměstnání s úspěšně ukončenou rekvalifikací se v roce 2005 oproti roku 2001 zvýšil o jednu šestinu při průměrném ročním růstu o 3,1 %. Stoupla úspěšnost absolvování těchto rekvalifikačních kurzů z celkového počtu účastníků ze dvou třetin v roce 2001 na tři čtvrtiny v roce 2005. Podíl rekvalifikací

na celkovém počtu uchazečů stoupal každoročně z minima 7,1 % v roce 2001 na maximum 9,2 % v roce 2004. Z třídicího hlediska podle pohlaví zaujímaly ženy, s výjimkou roku 2001, v ostatních letech hodnoceného období nadpoloviční většinu úspěšně ukončených rekvalifikací. Podle věku se v úspěšně ukončených rekvalifikacích mírně, ale soustavně, zvyšoval podíl věkové skupiny nad 50 let ze 6,2 % v roce 2001 na 12,0 % v roce 2005. Naopak za srovnávané období klesalo zastoupení nejpočetnější věkové skupiny, mladších 30 let, z 50,0 % v roce 2001 na 41,6 % v roce 2005. Podle vzdělání byla v celkovém počtu rekvalifikovaných největší skupina se základním a středoškolským bez maturity, a to s nadpolovičním podílem v rozpětí od 51,8 % v roce 2003 po maximum 56,0 % v roce 2004. Z uchazečů o zaměstnání však z této nižší vzdělanostní skupiny prošel úspěšně rekvalifikací jen přibližně každý dvacátý. Naproti tomu z uchazečů s vysokoškolským vzděláním, u nichž je nezaměstnanost nižší, to byl asi každý sedmý. Na počtu celkem rekvalifikovaných se ale podíleli minimálně (od 4,1 % v roce 2001 po 4,7 % v roce 2004).

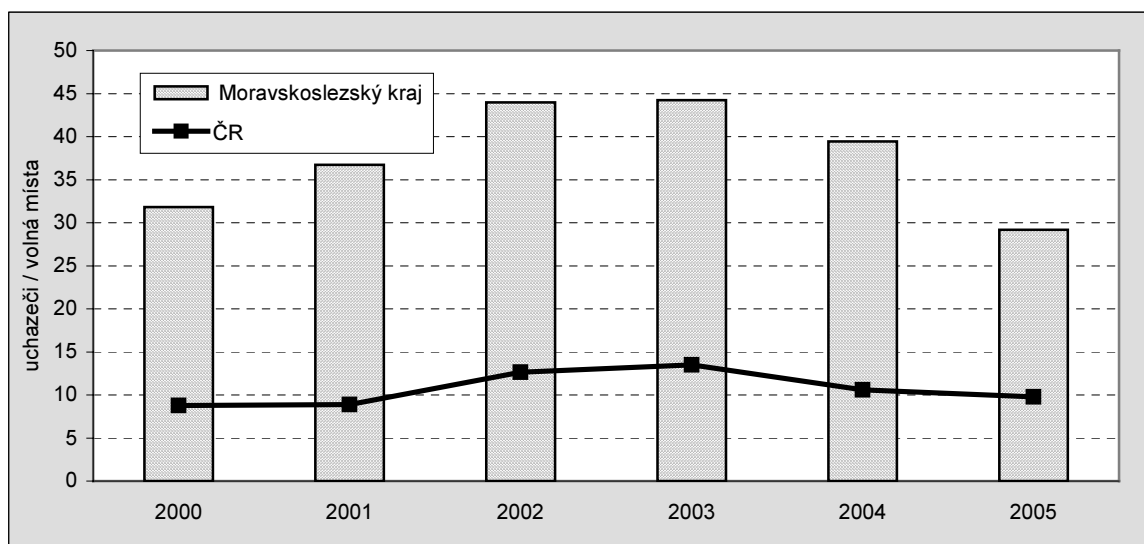
Podle typu rekvalifikace stoupal podíl doplňkové (tj. s doplněním znalostí před nástupem do zaměstnání v případě požadavku zaměstnavatele) z 26,2 % v roce 2001 na 42,3 % v roce 2005. Opačný byl v hodnoceném období vývoj u typu specifické rekvalifikace (tj. získání teoretických a praktických poznatků pro výkon nové pracovní činnosti). Z maximálního podílu 50,4 % v roce 2001 klesal na minimálních 36,5 % v roce 2003 a opět stoupl na 42,6 % a 42,9 % v posledních dvou letech sledovaného období. Podle délky rekvalifikace narůstal podíl z celkového počtu účastníků s jejím trváním nad 3 měsíce, a to z 20,8 % v roce 2001 na 26,6 % v roce 2003 a 23,8 % v roce 2005. Obráceně se z tohoto pohledu snižoval podíl účastníků kratších rekvalifikací s dobou do 1 měsíce, a to z 50,8 % v roce 2001 na 43,6 % v roce 2005. Obdobný vývoj v podílu počtu účastníků ukončených rekvalifikací se projevil podle délky evidence před rekvalifikací. Narůstal podíl účastníků úspěšně ukončených rekvalifikací z řad dlouhodoběji nezaměstnaných s délkou nad 6 měsíců, a to ze 49,7 % v roce 2001 na 55,0 % v roce 2005. Kratší doba nezaměstnanosti s délkou evidence před rekvalifikací do 3 měsíců činila 26,7 % v roce 2001 a pak kolísala okolo podílu 20 % z celkového počtu účastníků.

Volná pracovní místa

V kvalifikační struktuře volných pracovních míst po stagnaci jejich počtu v letech 2001 až 2004 se situace v roce 2005 meziročně významně zlepšila celkovým nárůstem o 632 nabídek možného zaměstnání, tedy přibližně o jednu čtvrtinu. Podle jednotlivých typů vzdělání ve srovnání roku 2005 k roku 2000 se snížil počet volných míst u vysokoškolsky graduovaných. Relativně za uvedené srovnávané roky poklesl v celkovém počtu jejich podíl, a obdobně také u zastoupení středního vzdělání bez maturity.

Graf 16 Počet uchazečů o zaměstnání na jedno volné pracovní místo k 31. 12.

Zdroj: MPSV

Vývoj počtu uchazečů na 1 volné pracovní místo byl odrazem rostoucí nezaměstnanosti a stagnující nabídky zaměstnání. V roce 2000 připadalo 31,8 uchazečů na 1 volné pracovní místo a v dalších letech tento ukazatel narůstal až v roce 2003 dosáhl dosavadního maxima 44,2 osob. V roce 2004 došlo ke zlepšení na 39,4 osob a k dalšímu výraznému poklesu pak v roce 2005 na 29,2 uchazečů na 1 volné pracovní místo.

Z tohoto globálně pozitivního trendu se vymyká velmi špatná situace u nezaměstnaných občanů se zdravotním postižením. Jejich počet stoupal v hodnoceném období každoročně z 11 449 v roce 2000 až na dosavadní maximum 14 138 v roce 2004 a mírný absolutní pokles na 13 890 v roce 2005. Nabídka volných pracovních míst vhodných pro občany se zdravotním postižením byla zanedbatelná, když se pohybovala v řádu desítek. Nejméně, jen 22, jich bylo v roce 2003 a nejvíce (151) v roce 2004. Na 1 takovéto vhodné pracovní místo připadalo od minima 93,6 uchazečů se zdravotním postižením v roce 2004 až po maximum 614,3 osob v roce 2003. Radikální zlepšení u této kategorie nezaměstnaných nelze v krátkém čase očekávat. Na vytváření pracovních příležitostí pro tyto uchazeče je nutno se soustavně zaměřit, s cílem postupně jim umožnit zapojit se do pracovního procesu.

Pozitivní vývoj v tomto směru se projevil u uchazečů z řad absolventů a mladistvých, kde zapůsobila symbióza legislativních úprav, nástup populačně slabších ročníků do produktivního věku a zvyšování počtu studujících na vyšších typech škol. Nastalo výrazné zlepšení poklesem počtu nezaměstnaných absolventů a mladistvých. Jejich maximum 13 513 osob v roce 2002 vyústilo v následujících letech po meziročním snižování až do minimálního počtu 6 995 osob v roce 2005. Po stagnaci počtu volných pracovních míst došlo v roce 2005 k navýšení nabídky pro ně vhodných zaměstnání. Projevilo se to poklesem počtu uchazečů z řad absolventů a mladistvých na jim určené 1 volné pracovní místo z maxima 42,7 osob v roce 2003 na již přijatelné dosavadní minimum 14,6 osob v roce 2005. Přitom od roku 2001 byl tento údaj v každém roce nižší - pod průměrnou úrovní celkového počtu uchazečů na 1 volné pracovní místo.

Tab. 3.3.8 Kvalifikační struktura volných pracovních míst k 31. 12. (MPSV)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Změna v %		Struktura v %	
							2005/ 2000	prů- měrná roční	2000	2005
Volná pracovní místa celkem	2 973	2 566	2 301	2 403	2 674	3 306	11,2	2,1	99,9	100,0
z toho:										
základní vzdělání vč. bez vzdělání	358	392	330	280	646	472	31,8	5,7	12,0	14,3
střední vzdělání bez maturity vč. vyučených	1 914	1 577	1 310	1 589	1 449	2 110	10,2	2,0	64,4	63,8
ÚSO vzdělání vč. vyučených s maturitou	426	371	400	333	364	487	14,3	2,7	14,3	14,7
úplné střední všeobecné vzdělání	-	6	11	7	4	4	x	x	-	0,1
vyšší odborné vzdělání	1	3	3	-	4	6	500,0	43,1	0,0	0,2
vysokoškolské vzdělání vč. vědecké výchovy	270	213	247	194	207	227	-15,9	-3,4	9,1	6,9